

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre... 16 kor.

Negyedévre... 4 "

Helyben házhoz hordva:

Egész évre... 20 kor.

Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:

Egész évre... 24 kor.

Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
ünnepek utáni napok kivételével.Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.A szerkesztőség kéziratok visszaadására
vagy megőrzésére nem vállalkozik.Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 23.

Tömjén és pálinka.

A budapesti szabadgondolkodók gyűlésén a következő bevezetéssel köszöntött be egyik közismert páholytestvér:

Az egri érseknek van ennyi meg ennyi katasztrális hold földje s Magyarország legnagyobb kiviteli cikkét »hungara« névvel jelölik. A veszprémi püspöknek van 65000 hold földje és Veszprém utcaiban az ember koldusokba botlik. Az esztergomi érsek 70.000 holdnyi terület ura és az analfabéták száma az országban nem csökken stb.

Ugyan mit szoltak volna ezek a beszüdített müdemokraták és társaik, ha ama közismert páholytestvér véletlenül hü marad az igazsághoz és ekként változza a képet:

A Lipótváros bankárasszonyai automobilon járnak gavallérjaikkal, selyembe burkolóznak, briliánsok fénye szikrázik róluk a színházban — és Magyarország szegény népének koldusleányait »hungara« névvel szállítják külföldre a lipótvárosi pénzeszsákok urai. Az országban minden gombát megszegyenítő gyorsasággal szaporodnak a zsidó bankok — s minél több héber bankár domboru mellényén feszeng a vastag aranylánc, annál több koldusba botlik az ember a fényes utcákon. Van olyan magyar törvényhatóság, melyben a héberek száma elérte az 50 százalékot, a virilisták között a 60 százalékot, de nem hallottuk, hogy az analfabéták száma a keresztény törvényhatósági elemek számával arányosan csökkent volna Szent István koránájának országaiban az utolsó években tíz millió kat. holdra emelkedett a zsidó kézen levő föld nagysága s ugyanez évek eredményeként immár százazrekkel számíthatjuk az évente kivándorló magyarság számát.

Mit szoltak volna a szabadgondolat vigécei ehhez a beszédhez? Vajjon bele-sorolták volna ezeket is a szabad gondolat fegyvertárába? Fölösleges kérdés. A szabad gondolat, úgy látszik, annyit jelent, hogy szabad a keresztet megtaposni, szabad a katholicizmust hazug rágalomokkal arcul verni és szabad a magyar haza meggyalázására összecimborítani a külföldi magyarfalókkal. Mivel

pedig ennek a valódi neve: rágalmozás, hazátlan sehonnaiság — tehát elkeresztelték a szebben hangzó szabad gondolatnak. Mintha a név megmásitaná a valóságot és a jóhangzásu cégér jóhírűvé tehetné a közönséges pálinkamérést.

És még a szabadgondolkodók mernek mást vádolni azzal, hogy okirathamisítással szerezték vagyonukat, ők beszélnek Kecskeméty Győzöről. Oh, váltóhamisítás, oh uzsoratorvény, oh hamis bukás, oh csalás és csalás kísérlete! Risum teneatis!

Világért sem akarjuk a fővárosban vasárnap müfelháborodásra összegyűlt szabadgondolkodókat komolyabban venni, mint amennyire őket józan ésszel komolyan venni szabad. A katolikus nagygyűlés impozáns ereje, az ébredő keresztény öntudat hajnalhasadása megdöbbentette a sötétben ólálkodókat s megpróbálták, hátha sikerül megállítaniok a földet. Ennyi az egész. A tömjéntől prüszköltek s inkább adnának a népnek pálinkát, hogy az eukarisztikus körmenet támadóinak példájára rátörjenek az imádkozókra s a lehelutcai hősök nyomain haladva sortűzzel gyilkolják le a dolgozókat. Ezek ellen a szabad gondolat lefogalóinak egy szavunk sem volt, ez megfér a szabad gondolattal, de nem fér meg vele Isten neve, az imádság és az egyházi vagyon.

Itt van az elevenje az egész konventikulumnak. Fáj nekik az egyházi vagyon, fáj azoknak is, akik nem is olyan régen oly szíves készséggel szolgálták volna ezt az egyházi vagyont jó pénzért. Fáj, mert ez az egyházi vagyon a magyarság faji erejének kifogyhatlan tartaléka, mert ez az egyházi vagyon ma templomokat, iskolákat, óvodákat, kórházakat tart fenn, ahol Istennek szolgáló férfiak és az alázatosság leányai visszatartják a népet a büntől, a némelyeknek oly jövedelmező pálinkától, a hol a szeretetet, a becsületes munkát, az irgalmasságot, az Istenfélelmet, hazaszeretetet hirdetik, nem pedig a gyűlöletet, a hol a tömjén illata fölemeli a lelket, Istenhez teszi méltóvá az embert, míg odakünn önző stréberek jobban szeretnék a pálinka bűzével elkábitani és a gyűlölet földi sorában egy sorba állítani hitők szerinti őseivel, az állattal.

Nem hiába emlegették ezek az urak a tömjént és a pálinkát: valóban a tömjén és a pálinka harca ez, egymás el-

len. A kifejezések, az állítások, az érvek, melyek ama gyűlésen elhangzottak, mindenre méltóbbak, mint arra, hogy magukat tudósoknak állító uri emberek által használtassanak. Ha ők fordulnak ilyen alantjáró fegyverekhez, ezzel nem tették a hazugságot igazsággá, az orgyilkot lovagi karddá, hanem ellenkezőleg, maguk sülyedtek le fegyvereik színvonalára. Ám tessék, a kinek ez a gusztusa. De akkor ne beszéljünk kulturharcról, hanem utcai káromlásról. A Tattersall érvei megpróbálkoztak az újvárosháza dísztermében.

Szerencséje Magyarországnak, hogy ezek az elszabadult gondolatok nem fognak sok vizet zavarni s éppen ellenkező célt érnek el, mint amit elérni szándékoztak. Maga Tisza István gróf, a legelső magyar protestánsok egyike mutatott rá, hogy a magyarságnak közös ellenségei az ateizmus, a materializmus, a szociáldemokrácia — szóval a t. c. szabadgondolkodók összes gombái. Azt mondta: »én azt hiszem, ebben a teremben és a mi protestáns egyházunk irányadó vezetői között általában senki sincs, a ki ne ismerné el azt, hogy a magyar katholicizmusra szükség van ebben az országban, hogy a magyar katholicizmusra itt nagy, áldásos, nemes hivatás vár, amely hivatás teljesítésében bizonyos bajtársi, bizonyos testvéri érzülettel állunk szívesen segítségre«. Olyan szavak, a minőket protestáns ajkáról rég nem hallottunk s a melyeket annál igazabb örömmel fogadunk. Ezekben a szavakban rejlik a felvonult kis »szabadgondolkodó«, de gonoszul gondolkodó csapat leghatásosabb elítélése, bennük rejlik a biztos garancia az iránt is, hogy meglevesztő eszméik nem fognak tovább rombolni, a bolondgomba megmarad tenyészhelyén: a páholyok dohos sötétségében.

A katolikus nagygyűlésnek akart elene szegülni a szabadgondolkodók felvonulása. Nos hát már most láthatja mindenki a különbséget a kettő közt és választhat kiki izlése szerint. Tisza István s a józan protestánsok már választottak. Komoly, férfias munka — vagy lelketlen, rágalomokkal teli izgatás. Népmentés — vagy népbolondítás. A lelkek nemesítése — vagy az állat kultusza az emberben. Tömjén — vagy pálinka. Templom — vagy snapszbutik.

*

Saját készítményü
menyasszonyi kelen-
gyék. Női férfi és gyer-
mek fehérneműek.

Menyasszonyi kelengyék

Grünvald és Vahl

Budapest, Nagyvárad, Bécs.

Rákóczi-ut 5 szám. Telefon 193 szám.

Saját készítményü
menyasszonyi ke-
lengyék, Blousok,
Jouponok, pongyolák.

A főrendiház ülése. A főrendiház déli 12 órakor szintén ülésezett. Az ülés megnyitása után az elhunyt *Szmrecsányi Pál dr* és *Popea Miklós* főrendiházi tagokat parentálta el az elnök. A főrendiház az elhunytakat jegyzőkönyvileg örökíti meg.

A Ház újabb ülése A képviselőház tegnap beláthatatlan időkre elnapolta magát. Valószínű azonban, hogy október 20-án ismét össze fog ülni. Október 20-ikára ugyanis elfog készülni a pénzügyi bizottság a jövő évi költségvetés tárgyalásával és azt a Ház elé terjesztheti. A bankbizottság elkészült munkájával sőt már a napló is kész van. A naplót tegnap kiakarták osztani, azonban az elnök úgy intézkedett, hogy ezt még most egyelőre elhalasztják.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, szeptember 23.

Jóval tíz óra után nyitotta meg *Justh Gyula* elnök a nagy tömegben megjelent képviselők jelenlétében az ülést.

Az elmúlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után néhány időközben beérkezett irományt mutat be az elnök.

Fusth elnök: A belügyminiszter ur kíván szólni.

Kiáltások: Halljuk! Halljuk!

— Jön a választói jog.

Andrássy Gyula belügyminiszter: Van szerencsém a pestis és kolera ellen való védekezés tárgyában Párisban 1903. dec. 3-án kötött nemzetközi egyezmény becikkelyezéséről szóló javaslatot benyújtani. Kérem a javaslat kinyomatását, szétosztását és a bizottsághoz való utalását.

Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter be-terjeszti a nők éjjeli munkájának tilalmáról szóló törvényjavaslatot.

A Ház az elnök javaslatára a törvényjavaslatokat a bizottságoknak adta ki.

Bozoky Arpád, *Kovács Ernő*, *Vlád Aurél*, *Lukács László* és *Dobroszláv Péter* jegyezték be interpellációt.

A Ház úgy határoz, hogy napirend után tér rá az interpellációkra.

Az elnök: Következik a delegáció tagjainak megválasztása.

Szmrecsányi jegyző olvassa a képviselők névsorát.

Az elnök a szavazatok megszámlálásának idejére az ülést felfüggeszti.

Szünet után.

Az elnök egy negyed óra múlva újra megnyitja az ülést. Jelenti, hogy delegátusokká a következők lettek megválasztva:

Rendes tagok: Babic Ljuba, Bakonyi Samu, Barabás Béla, Batthyány Lajos gróf, Benyovszky Sándor gróf, Bernáth Béla, Buzath Ferenc, Eötvös Zsigmond, Földes Béla, Gál Sándor, Hellebronth Géza, Hoitsy Pál, Holló Lajos, Issekutz Győző, Lovász Márton, Majláth Géza gróf, Medakovich Bogdán, Meltzer Vilmos, Mérey Lajos, Molnár János, Nagy Emil, Nagy Ferenc, Okolicsányi László, Rakovszky Béla, Sággy Gyula, Semsey László gróf, Szabó István (zámolyi), Szemere Miklós, Széll Kálmán, Szentiványi Arpád, Szivák Imre, Teleki Arvéd gróf, Thaly László, Thoroczkay Miklós gróf, Tuskán Gergely, Ugron Gábor, Vinkovics Bozsó, Zboray Miklós, Zichy János gróf, Zichy Miklós gróf.

Póttagok: Bethlen István gróf, Bizony Akos, Buday Barna, Gotthard Sándor, Lázár Pál, Popovics Dusan, Révay Simon báró, Steiner Ferenc, Szász Zsombor, *Szmrecsányi György*.

Elnök: Konstatálja, hogy a napirend ki van merítve. Javasolja, hogy állapítsák meg a következő ülés idejét, olymódon, hogy a leg-

közelebbi ülést a delegációk tárgyalása után Ő az elnök határozhassa el (Helyeslés.)

Auffer Mór hozzá járul.

Elnök: Következnek az interpellációk.

Kovács Ernő: A Ne Temere pápai bulla ügyében interpellál. Történelmi alapon indokolja, hogy a pápai bulla kihirdetése közjog ellenes. (Zaj a néppárton.) A jusplaceti arra való, hogy a pápát helyesen informálják az ország viszonyairól, nehogy közjog ellenes rendeleteket léptethessen életbe. A jelen esetben tehát nem informálták helyesen a pápát.

Hencz Károly: Informáld be. Küld el neki az interpellációt. (Derűtlenség.)

Zajos ellenmondás balról: Ez nem viccelni való dolog.

Szmrecsányi György: Ezen csak viccelni lehet. (Zaj.)

Kovács Ernő: Magyarországra nézve XVI. Gergely pápa egy olyan hasonló decretumot adott régebben, mint amelyet most X. Pius adott ki Németországra nézve, mely szerint a pápa rendelkezése rájuk nem vonatkozik. A pápának tehát előbb a még most is érvényben levő XVI. Gergely-féle decretumot kellene megszüntetni (Helyeslés.) Kérde a kormányt hajlandó-e a király jus placeti jogával élve, a pápai bullát hatályon kívül helyeztetni? (Helyeslés balról.)

Az interpellációt kiadták a miniszterelnöknek.

Pető Sándor a rendőri brutalitások ügyében interpellálja a belügyminisztert zajos ellenmondások között.

Pető Sándor interpellációjára *Andrássy* belügyminiszter kijelenti, hogy éppen ez a kormány az, mely még eddig egyetlen népgyűlést sem tiltott be. Álláspontja az, hogy a rendőrség csak akkor lépjen közbe amikor már a közbiztonság megkívánja.

A Ház a választ tudomásul vette.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A katolikus egyházi zene kérdésének sarkpontja.

Az O. M. C. E. közgyűlésének alkalmára
Irtta: *Kersseh Ferenc* főszékesegyházi karnagy.

(Vége.)

Az első iránynak négy térfoglalása dacára még mindig találunk e korban zeneszerzőket, a kik a Palestrina stytus alapelvein állva a változott zenei viszonyok, sőt az új vívmányok fölkarolása mellett maradandó becsű egyházi zeneműveket hagytak reánk. Elég e tekintetben hivatkoznom *Antonio Lotti*-ra, *Francesco Durante*-ra, a két *Scarlati*-ra, *Padre Giambattista Martini*-re, *Ottavio Pittoni*-ra, *Giacomo Perti*-re stb. Bach eszméinek uralma alatt ez a kapocs mindinkább lazult s Bachnak egyik legnagyobb munkája a die hohe Messe in H moll már szakít az egyházi szabványokkal, melyeket protestáns létére tán nem is ismert és önönalkotta utakat követ. A szakadás okozta ür ettől kezdve mind nagyobbá valik, habár a classicus kor triaszának regiemje alatt divattá lett s a jozefinizmus behatása alatt mintegy szükségletet képezett egyházi muzsikát is írni. Szándékos volt-e, nem-e ezen eltávolodás, ki tudná megmondani? Az individualitás kidom-

borítása, amely műveiktől elváhatatlanná lett a szándékosság mellett szól.

Ámde van-e joga a zeneszerzőnek arra, hogy az istenházában az imádkozó hívek ezreire ráerőszakolja a maga egyéni érzelmeit, örömet, bánatát, lelkivilágának egyénileg kialakított hangulatát hajszálig egyenlő ugyanazon eszközök és módokkal, mint a milyenekkel a szórakozást, a gyönyört kereső hallgatóság kedélyvilágát a hangversenytermében a maga kedélyhangulatához leláncolja? Hisz ez így nem Isten dicsőítése az egyház szelleme szerint, hanem az egyén kultusza, a mely a lelket nem az oltárhoz vezeti, hanem a chorus működésének csodálására ösztönzi!

Szinte látom az elképedt arcokat, melylyel a modernnek e kijelentésemet fogadják és hallom, a mint telém kiáltják, hogy az egyenesen crimen (laesa majestatis) egy Haydn, egy Mozart, egy Beethoven eszményi nagysága ellen! Hát Haydn Nilson miséje, Mozart koro-názási miséje, Beethoven II. Misa solemnis-e?! — Ám ki tagadja ezen művek formai tökélyét és tartalmi értékét? De ha a formai tökély, az eszmei tartalom önönmagában jogcimet ad arra, hogy a templom csarnokában magának helyet vindikáljon, mi jogon van akkor száműzve onnan az antik szobrászat és a középkori festészetnek nem egy remeke? Pedig milyen szépen festene pl. *Rafael* madonnája pendaantje gyanánt pl. a *Milói Venus*; *Michel Angelo* Pietá

szoborcsoportozata mellett a *Laokon* vagy a *firenzei Sabinnők* elrablása szoborcsoport; és *Guido Reni* *Annuntiatioja* mellett *Correggio* *Lédája!*

Igaza van *Wagner* *Rikárdnak*, midőn 1840-ben kiadott munkájában az egyházi zene romlásának főokául a hangszeres zenét mondja, amely gyönyörködött, szórakoztat s érzéki hanghatásaival a kedélyhangulat egész scáláját mozgásba hozhatja, de isteni eszmék kidomborítására, ájtatos hangulat felkeltésére távolról sem oly alkalmas, mint a pusztai emberi hang.

Ha *Wagner*, a modern zene eme nagy titánja, a modern zenéről, a maga alkotta irányról ily ítéletet mond, mi értéke lehet azok ítéletének, a kik eszméit nem, de irányát vakon követvén ennek éppen ellenkezőjét állítják?

És mégis, mégis! — Az egyház sem tiltja, sőt a motu proprio, ez a legújabb egyházzenei törvénykönyv még szót is emel mellette! Erre ugyancsak szeretnek hivatkozni a modernek! Hát igaz, igaz! De igaz ám az is, hogy megint ugyancsak agyonhallgatják azt a feltételt, amelyet minden kialakítást kizárva eléje szab. A condicio, sine qua non, azon kapcsolat kimutását követeli, amely az őseredeti forrásból való egyenes leszármazást kétségtelenné teszi. Mutasd meg — mondja az egyház — a forrást, ahonnan eszmét merítettél! Mutasd meg eredetét, ahonnan leszármaztál! Ha velem haladtál kez-

HÖLGYEK!

A legdivatosabb és legújabb szabásmintáim megérkeztek. Személyzetemet a főváros elsőrangú szalonjaiból hozattam. — A munkáért kezességet vállalok. —

ROTH ADOLF női szabó
NAGYVÁRAD, ZÖLDFÁ-UTCA 11 SZÁM.

Vlad Aurél a plurális választói jogról interpellálja a belügyminisztert.

Andrássy az általános választói jogról nem tesz semmitéle kijelentést. Rövid időn belül a Ház asztalán lesz, akkor mindenki tájékozást szerezhet magának.

A Ház a választ tudomásul vette.

Az ülés 2 órakor véget ért.

Andrássy a választói jogról. A tegnapi ülés közben a folyosón Andrássy belügyminisztert körülfojták a képviselők és általános választói jogról kérdezték. A belügyminiszter kijelentette, hogy a javaslat olyan, amely megvédi a nemzetet a Kristóffy-féle támadásoktól. A pluralitás a nemzetnek csak védő eszköze lesz, a törvénynek olyannak kell lenni, hogy belenyuljon az a legmélyebb politikai viszonyokba. A pluralitás nélkül általános választói jogot adni nem lehet. Nem szabad ugyanis az ország hatalmát egyszerre olyanoknak átadni, akik semmit sem értenek ahhoz. Végül kijelenti, hogy a javaslaton nem fog változtatni, azzal áll vagy bukik és bukik vele együtt az ország is.

Ferdinánd fejedelem Budapesten.

A fővárosnak uralkodói vendége van. Ferdinánd bulgár fejedelem érkezett meg s meglátogatja a szintén Budapesten időző magyar királyt. A fejedelem fogadtatása impozáns volt. A főváros olyan fényt és pompát fejtett ki, amelyet csak egy vendégszerető főváros tud kifejezni, csupa virág, csupa lohogó az egész főváros. Minden jel arra vall, hogy előkelő vendégei vannak a magyaroknak.

A fejedelem megérkezéséről és fogadtatásáról tudósításunk a következő:

Azokat az utcákat, melyeken a fejedelmi

vendégeknek kellett elvonulniok, gazdag zászló-dísz ékesítette. Különösen a Rákóczi-ut volt impozáns. A hatalmas uttestet bolgár és magyar lobogók cifrázták; a két zászló mindenütt testvériesen összesimult. Festői képet nyújtott a Fürdő-utca is.

A fejedelmi párt hozó különvonatnak csak tizenegy órakor kellett befutnia a keleti pályaudvar csarnokába — de a közönség már tíz óra után kezdett sorakozni a járdákon. Diszruhás rendőrök és polgári ruhába öltözött detektívek sürgölődtek, forgolódtak, hogy a rendet föntartsák. A kocsiforgalom és a villamosforgalom lebonyolítás mind nehezebbé válik.

Már tíz óra felé kiűritették a pályaudvart. Az utolsó vonat, amelyet az érkezési oldalig engedtek, a szabadkai gyorsvonat volt. A peronon Csekeő Ágoston százados vezetésével az 52-sek egy diszszázada és zenekara volt föllállítva.

A rendőrség részéről Pavlik főfelügyelő vigyáz a rendre. Már korán kint voltak a pályaudvaron: Czigler altábornagy, a negyedik hadtest parancsnoka és Fekete Miklós ezredes. Lassan gyülekeztek az udvari méltóságok is és háromnegyed tizenegykor már nyüzsgött a sok diszruhás embertől.

Féltizenegy óra felé udvari kocsit vágat a keleti pályaudvar felé.

— Éljen! Éljen! — zugja a tömeg.

Az udvari kocsiban azonban csak hivatalos és nem fejedelmi személyek ültek. Ezt a csaldóást csakhamar elfeledtette József főherceg hintója. Amikor megpillantották a főherceget és a mellette ülő feleségét, orkánként zugott az ováció. A főhercegnek szemmeláthatólag jól esett a tüntetés. Augusta főhercegné szintén mosolyogva köszönte meg az üdvözlést.

A főhercegi kocsit csakhamar bekanyarodott a pályaudvar környékére, melyet erős rendőr-kivonul vett körül. A közönség a kordonon kívül sorakozott. A pályaudvar pazarul föl volt díszítve zászlóval és drapériákkal. A főherceget a budapesti hatóságok fejei fogadták a pályaudvarnál.

A főherceg barátságosan beszélgetett velük, mikor az állomásfőnök jelentette neki:

— Felsőcsa uram, a fejedelmi vonatot már jeleztek.

Erre a főherceg kiment a perronra. A váróteremtől egészen az első sínparig piros, széles szőnyeg kigyózott. A vonat, melyet Kotányi János és Róth igazgatók vezettek, úgy állott meg, hogy a bolgár fejedelem szalonkocsija éppen a szőnyeg elején volt.

Először Ferdinánd hatalmas, atléta termete tűnt föl a kocsit ablakában. Mikor József főherceg megpillantotta, szalutált neki. Először a fejedelem szállott le, majd a fejedelemasszony. József főherceg és a felesége szívélyesen üdvözölték a fejedelmi párt. A budapesti bolgár konzul és a bécsi bolgár követ szintén megjelent a fogadtatásnál. A követ felesége gyönyörű csokrot nyújtott át a fejedelemasszonynak.

Néhány pillanatnyi társalgás után, a főherceg fölkerete a fejedelmet, hogy szemlélje meg a diszszázadot. A fejedelem erre ellépett a diszszázad előtt.

Ezután Ferdinánd karját nyújtotta Augustza főhercegnőnek és a várótermen keresztül az udvari kocsihoz vezette. Az első kocsiban a fejedelem és a főhercegnő foglalt helyet, míg a másodikban a bolgár fejedelemné és József főherceg. A következő kocsikban a kíséret helyezkedett el.

Alig tűnt föl a fejedelem hintója, mikor a Baross-téren álló közönség már éljenezni kezdett. Az ablakokból kendőket lobogtattak a hölgyek. A fejedelem katonásan szalutált és kezét folyton üdvözlésre emelte. A Rákóczi-ut torkolatánál egy ablakból virágokat dobtak le a fejedelem fölé az ablakra és mosolyogva köszönte meg a figyelmességet. A második kocsiban ülő fejedelemasszonyt is igen meleg ovációval fogadták.

Zugott az éljen, amerre csak elrobogtak a hintók.

A várban, hová pontban fél 12 órakor érkeztek a vendégek, a király fogadta a magas vendégeket és a fogadás után rövid cercler tartott, mire a vendégek visszavonultak lakosztályaikba, hogy a dejennérhez átöltözködjének.

dettől fogva, úgy a kath. eszméket éltető szent tűzben meg kellett semmisülnie, ami nem tiszta, salakká válnia, a mit a világ aranyának hitt és hamuvá, semmivé lennie, amit a világ becsesnek szépnek tartott. Ha véreimből fakadtál, úgy aparite portas, ha nem, — akkor »discede a me!»

És vajjon lehetetlen dolgot kíván-e ezzel az egyház? Ha lehetséges volt egy tökéletestől való elpártolás útján újra nem is egy, de több tökéletes stylum teremtene, mi állja útját annak, hogy a tökéletessé váló párhuzamos haladás újra egy tökéletes stylum megalkotására ne vezessen?

A modern zenészek óriásit tévednek abban, hogy egy bizonyos fokú föllénnel a mai zeneviszonyokhoz hasonlítják és az — ősi zene rovására — azzal a mai zenét helyezik szembe, eltekintve a rosszakaratu célzattól amely nem lehet más, mint az ősi zenének diszcreditálása. Ki nagyobb a legnagyobb közt — mondják ők — és feledik, hogy a tökéletesség már a vele járó fogalomnál fogva sem tűr összehasonlítást még akkor sem, ha értéküket csak a történeti múlt zománca teszi becses ereklyévé. Száz és száz példával illusztrálhatnám, mily abszurdításokba kergetheti az embert az ily fölületesen odavetett és meg nem fontolt nyilatkozat.

Föltétlenül bizonyos az, hogy bármely tudomány- vagy művészeti ágban rendes körülmények között csak az éri el az objektív ítélőképességnek és a teljes műveltségnek mindent felülmúló magas fokát, akik az egyes ágaknak évszázadokra, sőt évezredekre terjedő kialakulási folyamatát egy emberöltőn át nemcsak teljesen elsajátította, hanem vérébe is felszívta. Aki ezen folyamatnak csak egyik-másik részével foglalkozott, az lehet az ezekből leszármazott új irányoknak kiűnő epigondja, sőt lehet

adott viszonyok közt egy új iránynak megteremtője is, de mindent felülmúló teljes műveltséggel és részrehajlást kizáró kritikai elmeíttel nem bír.

Nos és jó uraim — mondhatnók — vajjon — eltekintve minden egyébtől — azontul, amit pl. a Palestrina stylumról az iskola padjain sebtében, mint a történelem lapjairól el nem tüntethető műemlékről hallottak, foglalkoztak-e vele? Tanulmányozták-e mint az egyházi zene tülekedő apostolai a choralist? Belehatoltak-e szellemébe? Fölismerik-e melodiaképzésükben, aethetikai tagoltságukban a rendszert, amely a choralist a maga nemében egy tökéletes zeneműfaj rangjára emeli? S ha nem ismerik, nem tanulmányozták, honnan veszik a bátorságot, hogy róla ítélkezzenek? Mi jogosítja fel, hogy azt a műfajt, amely egy ezredévén túl a leg-hivebben tisztotte be a missióját, egyszerűen sutba dobják? Hisz ezzel csak önmagukról adnak ki szegénységi bizonyítványt, mert elárulják, hogy a zenei műveltségük nem teljes és bizonyítékul szolgálhatnak, hogy az egyházi zene alfaját sem ismerik, pedig már az omegáról álmodoznak!

Aki egyházi zenével akar foglalkozni és egyházi zenét akar írni, annak ha van érteke az egyház rendelkezési joga és parancsainak jogosultsága iránt; ha van őszinte szándéka és tudja az önmegtadadás erényét gyakorolni; ha többre hecsüli a szent hitből fakadó örök kegyelmeket, mint a világi zeneművészet nyomában fakadó hervatag babérokat: annak vissza kell térnie oda, amit az egyház forrásnak vall, Revertimini ad fontes — monja a szent atya —; annak vissza kell vinnie zenéjét oda, ahol az egyház szellemével karöltve haladt, hogy a világi zenével való párhuzamos fejlődés útjában öntudatosan tudja kikerülni, ami csak a világba vezet és öntudatosan felhasználni, kiaknázni, ami isteni eszméket szolgál.

Az egyházi zene sarkpontja! Ezt sürgeti

az a jelmondat is, melyet a Vatikani Graduale kiadás első lapjára, d. u. X. Pius pápának sajtókezüleg irt: »Instaurare omnia in Christo«.

Ime így fest az egyházi zene kérdése a theoriában. Vétenék ellene, ha nyomban csak egy pár szóval nem védeném érdekét a praxisban.

Az eszmét ezen kis aperszühez Kern Aurél-nak már hivatkozott cikke szolgáltatta, aki a bayreuthi előadásokról referálván, a többek közt így ír: »A Festspielhaus ünnepies csöndje, a figyelő minden érzékletét a szinpadra koncentráló közönség, az egész bayreuthi levegő beleviszi még a felszínesebb, léhább embert is abba, hogy más szemmel tekintse a szinpadot, mint odabaza. Bayreuthben szinházba járnai gyönyörűség és nem szórakozás.«

Oh, mily elszomorító, mily sivár képet kellene rajzolnom, ha a bayreuthi szinházlátogató közönségnek így vázolt viselkedése mellé a mi templomlátogató közönségünk viselkedését kellene lefestenem! Ott egy portált divatos eszme — itt az eszmék eszméje, maga Krisztus; ott áhitatos csönd — itt feszengez, láрма; oda járnai gyönyörűség — itt szórakozás!

Ott sikerült Wagnernek teljesen átalakítania azt a közönséget, amely hozzászóltott ahhoz, »hogy az operát kellemes fülsiklandó mulatságnak tartsa, élvezetnek, mely kevés értelmi funkcióval jár«: és itt ne sikerülne a hivatott oly irányba nevelni, hogy énekében imádkozni tanuljon? Vagy Wagner végrendeletének nagyobb volna a tekintélye, mint az egyház rendelkezéseinek? Ugy látszik, hogy igen, mert ott a céltudatos nevelés az ügyet diadalról diadalra segíti.

Óvintézkedések a kolera ellen.

Nyugodtság és óvatosság.

Oroszországban erősen szedi áldozatait az ázsiai rém: a kolera. A veszedelem a szomszédban van, tehát nagyon helyén való, hogy a hatóság megteszi mindazon óvintézkedéseket, amelyek távoltartják, vagy a legrosszabb esetben csökkenthetik a veszedelmet.

Az ország területén még nem fordult elő ázsiai kolera megbetegedés, mert az egyetlen máramaroszi gyanus esetről konstataáltak, hogy nem kolera volt, tehát még nem hurcolták be a ragályt, s így nincs ok az ijedelemben, azonban a mai forgalmi viszonyok mellett nagy szükség van az óvatosságra, nehogy a baj küszöbön találjon bennünket. Ha máskor oly indolens a hatóság éppen úgy, mint a lakosság, a köztisztaság iránt, most mindenkinek legnagyobb kötelessége, hogy a mulasztást pótolja s a fertőzésre alkalmas dolgokat eltávolítsa. Aki most is indolens, azt a legszigorúbban kell büntetni, mert nem csak a saját egészségéről van szó, hanem a közérdekről, amelyet nem lehet odadobni egyesek hanyagságának. Ha mindenki teljesíti kötelességét, elháríthatjuk, vagy csökkenthetjük a veszélyt.

A leghelyesebb, ha minden félelem nélkül, a legnagyobb óvatosságot követjük.

A fenyegető kolera-veszedelem elleni óvintézkedésekkel foglalkozott tegnap délelőtt a városi tanács.

Rimmler Károly polgármester ismertette a kedden tartott értekezlet megállapodásait, hogy a házak, udvarok tisztántartására hirdetmény útján hívja fel a közönséget s elrendeli a mésztejjel leendő fertőtlenítést, valamint a szállodák, vendéglők, stb.-nél megtartandó óvintézkedések foganatosítását elrendeli. Ahol 2—3 nap alatt nem hajtják végre a hatósági rendeletet, ott a rendőrség foganatosítja a szemétkihordást, tisztogatást és fertőtlenítést s a költségeket, a büntetéssel együtt behajtják a háztulajdonoson.

A városi tanács ezeket az intézkedéseket magáévá tette. Gondoskodott továbbá arról, hogy a netán bekövetkezendő veszedelem ne találja készületlenül a várost.

Igy a hevenyfertőző betegek részére (himlő, difteritisz stb.) a régi járványkórháznál jelöl ki egy pavillont s a mostani járványkórházat kolera-kórházzá alakítja át.

Azonkívül minden temetőben az esetleg koleraiban elhunytak részére hullaházakat állítanak fel.

A főmérnök már meg is tette az előkészületeket. A járványkórházak átalakítása, valamint a hullaházak felállítása, illetve az olaszii, újvárosi és várad-velencei köztemetőekben meglévő fa-hullaházak helyreállítása összesen 1244 koronába kerül.

A rendőrfőkapitány saját hatáskörében szintén megtette a szükséges intézkedéseket, hogy elejét vehessék a veszedelemnek. Utasította a rendőr-örmezt, hogy a vasútállomáson a legnagyobb éberséggel ügyeljenek s a legénységet is tanítsák meg erre. Az Oroszországból és a szomszédos tartományokból érkező utasokat megkérdezik, hogy honnét jött s itt hova akar szállani s ezt azonnal be kell jelenteni. Ha nem tudja megmondani, hogy hova száll, az esetben feltartóztatandó s orvosi vizsgálat alá veendő.

Utasították a kerületi orvosot, hogy a városban a legnagyobb szigorral szüntessenek meg minden közegészségellenes állapotot. Külön felhívja a szállodásokat, gyártulajdonosokat, szállóhelyek tulajdonosait, hogy az Oroszországból, vagy a szomszédos tartományokból jövő idegeneket azonnal jelentésként beszedés orvosi vizsgálat alá vétetnek.

Ma, vagy holnap, megjelenik a hatóság hivatalos hirdetménye az óvintézkedések tárgyában s aki azokat nem veszi figyelembe, szigorúan büntetik.

UJDONSÁGOK.

* **Személyi hírek.** Dr. **Lányi József** felsz. püspök, várad kanonok, Szilágysomlyóról, hol hivatalos küldetésben járt. Nagyváradra érkezett. — **Szokoly Tamás** országgyűlési képviselő tegnap Budapestről, hol résztvett a képviselőház ülésén, tegnap este a gyorsvonattal Nagyváradra érkezett.

* **Palotay László nagybeteg.** Részvétellel értesülünk, hogy a várad káptalan nagyprépostja, **Palotay László** pápai prelátus súlyos betegen fekszik. **Palotay** az Erzsébet örökimádás-templom fölszentelésére már gyöngéledő állapotban utazott fel Budapestre. Lankadatlan buzgóságával aggkora és betegsége nem tudott lépést tartani: budapesti útja után ágyba kellett feküdnie s azóta súlyos, de nem reménytelen; az egész egyházmegye hőimái virasztanak fölötte, kérve a Mindenhatót, adja vissza mielőbb teljes egészségét beteg nagyprépostunknak.

* **Tisza István gróf Londonban.** Gróf **Tisza István** a jövő héten Londonba utazik, ahol pár hetet fog tölteni. A gróf fia már kint van az angol fővárosban s az ő látogatására is utazik oda **Tisza István**.

* **Primicia.** **Kuzsinszky Kálmán**, okleveles főgimnáziumi tanár tegnap tartotta első miséjét a nagyvárad Szent László-intézet kápolnájában. Ez alkalomra nagy közönség gyűlt össze a kápolnában, köztük az ujmisés rokonai és papársai. Az ujmisés manuductora **Fetser Antal** felsz. püspök, káptalani helynök volt, ki az ujmisés tiszteletére ebédet adott.

* **A Rotschild pár Nagyváradon.** **Rotschild Carl** és felesége **Wertheimstein Rozsika** tegnap Nagyváradra érkeztek. Csak pár óráig időzött itt a pár s aztán Cséhtelekre utazott, ahol huzamosabb ideig fognak tartózkodni.

* **A szilágysomlyói r. kath. gimnázium fejlesztése.** Régi vágya **Szilágysomlyó** és vidéke lakosságának, hogy az ottani püspöki algimnázium, mely ott nagy hazafias és kulturális missiót teljesít, főgimnáziummá fejlesszék. Ennek elérésére mozgalmat indítottak, mely — úgy látszik — sikerre vezet. A napokban az illetékes tényezők értekezletet tartottak, melyen résztvettek az egyházmegye képviselőiben dr. **Lányi József** egyházmegye tanfelügyelő

Kunz Elek tankerületi főigazgató, **Körössy Endre** plébános, továbbá a város és a gimnázium képviselői. Az értekezlet amellelt foglalt állást, hogy az intézet kath jellegének fenntartása mellett államsegély igénybe vételével fejlesszék ki nyolc osztályúvá a gimnáziumot. Ez irányban már legközelebb megteszik a kellő lépéseket.

* **A tiszántuli superintendens-választás.** Tegnap délben bontották fel a debreceni kollégium nagytermében a beérkezett szavazatokat. Tudvalevőleg a legutóbbi választáson **Eröss Lajos** és **Dcsöffy József** egyenlő szavazatot nyert s emiatt új választást kellett tartani. A beérkezett szavazatokból most **Eröss Lajos** 72 szótöbbséget kapott s így ő lett megválasztva superintendensnek. **Eröss Lajos** a protestáns hitnek buzgó férfia volt eddig is, mit több munkájából is ismerünk, hisszük, hogy továbbra is mint vezető-férfiu megmarad annak.

* **A közkórház ujjaépítése.** Biharvármegye törvényhatósága legutóbbi közgyűlésén a közkórház építésének ügyét azzal adta vissza az alispánnak, hogy lépjen érintkezésbe Nagyvárad városával a Kórház utca végén, a közkórház céljaira megveendő Diósi-féle szőlőtelep tözsomszedságában levő régi kistemető területének átengedése tárgyában. Dr. **Miskolczy Ferenc** alispán tegnap terjedelmes átiratban kereste meg a polgármestert és Nagyvárad város törvényhatóságát, amelyben részletesen kifejti, hogy Biharvármegye mely áldozatot hoz az új kórház felépítésével s ezzel Nagyvárad városának is áldozatot hoz, mert tulnyomólag a város lakosai veszik igénybe a kórházat. A kórház építésére feltétlenül szüksége van a vármegyének a régi temetőterületére, mert csak így hozhatja egy kezelés alá és összefüggésbe az új kórházat az elmekórházzal s ha ezt a területet nem kapja meg a vármegye ingyen Nagyvárad városától, hosszú időre le kell venni a napirendről. A temető területének ingyen átengedésén kívül kéri még az alispán, hogy ugy az építendő új kórháznak, miot az elmekórháznak a város a szükséges villamos világítást és vízvezetési vizet önköltségi árban adja.

* **A portalanító Apolló-olaj sikere.** Az Apolló-kőolaj portalanító szerrel az alispáni rendelet folytán kísérleteket tettek a nagyszalontai járásban. A nagyszalontai járás főszolgabírója most tesz jelentést a kísérlet eredményéről, mely minden tekintetben kielégítő. A sikeres eredmény után ajánljuk a megyének az árvaszéki irodák, irattár, portalanítását különösen mert ott bittal lehet taszítani a port, ami közegészségügyi szempontból kifogás alá esik.

* **Az első kolera-gyanus idegen a nagyvárad pályaudvaron.** A kolera-járvány ellen való védekezést Nagyváradon a rendőrség, dicséretére legyen mondva, teljes apparátussal kezdte meg. A pályaudvarnál a kirendelt rendőr már megkezdte az idegenek megfigyelését és tegnap már egy asszony és két gyermek lett megfigyelés alá véve. Ugyanis a Budapestről érkező vonattal jöttek Nagyváradra **Lesinger Mór** és két gyermeke. **Lesinger** férje látogatására jött, aki a **Kurländer** és **Ullmann-cég-**

Gerstenbrein Tamás és Társa

szobrász és kőfaragó mester Nagyvárad, Rákóczi-út 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagy raktárát: Saját készítményű márvány, gránit, syenit, labrador Siremlékekben. Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyszintén régi sírboltok s sírkövekrenoválását a legolcsóbb árak mellett.

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és
sírkőgyár.

Kolozsvár, Dézsma-utca 21. sz.

Közponri iroda Nagyszében Fleischer u. 17.

Flóktelepek:

Déva. Kolozsvár. Bánpatok

nél van alkalmazva. A pályaudvaron az idegenek szemmel tartásával megbízott *Becsei* r.-örnmester az idegeneket felszólította, hogy kövessék őt a rendőrségre. A rendőrségen dr. *Barna Ármán* városi tb. városi tisztiorvos vizsgálta meg az az idegeneket, akiket nem talált ugyan kolerától fertőzött egyéneknek, azonban a rendelet értelmében 5 napi megfigyelés alá a járványkórházba vittek. A rendőrség ezen eljárása teljesen korrekt s ha tovább is így fog eljárni, a kolerát nem fogják behurcolni városunkba. Mint értesülünk, mindkét állomáson nyilvántartási napló van elhelyezve, melybe az idegenek neveit vezetik be nyilvántartás végett. Az érkező idegeneket első sorban *Becsey Ignác* rendőr-örnmester, akire rá van bízva ez a felügyelet, vizsgálja felül, illetve halgatja ki s ezután küldi a rendőrségre.

* **Kolera Réven?** Tegnap este 10 órakor a révi állomástól hazafelé menve *Péter István* bérkocsis egyszerre rosszul lett s pár percnél kioldódás után meghalt. A hirtelen halálozás nagy rémületet keltett, mert mindenki azt hitte, hogy kolerában halt meg a kocsis. A megtartott orvosi vizsgálat megállapította, hogy *Péter* szívszélhűdés következtében halt meg s így a nagy rémület alaptalannak bizonyult.

* **100 kötet könyv az iparos ifjak önképzőkörének.** A földművelésügyi miniszter értesítette Nagyvárad városát, hogy a nagyvárad-i ipartestületi iparos ifjusági önképzőkörnek 100 kötet könyvet adományozott. Csupán azt kéri ki a miniszter, hogy az önképzőkör könyvtár kezelési szabályzatot készítsen s azt mutassa be.

* **A nagyvárad—debreceni vasút.** Gerster és Török a nagyvárad—debreceni vasút építési engedményesei most ismét kérelemmel járultak a megye törvényhatóságához, hogy a vasút céljaira 50000 koronát szavazzon meg. Eddig 150000 koronát szavazott meg a vármegye, azonban a miniszter nem hagyta jóvá, s emez intézkedéssel egyidejűleg jelezte a miniszter, hogy kisebb hozzájárulási összeget nem fog kifogásolni. Ezért kérik most az engedményesek az 50000 koronát.

* **Petrássevich Géza meghalt.** A magyar katolikus hírlapírodalomnak mély gyászban: a gárda egyik tüzes lelkű, fáradhatlan vezetője *Petrássevich Géza* váratlanul befejezte oly sok szép reményre jogosító földi pályafutását. Az elhunyt régi lithván eredetű családból származott, amely nagy kiterjedésű birtokát Rákóczi szabadságharca után vesztette el. 1871-ben született s így mindössze 37 évet élt. Atyja gör. kath. lelkész volt, aki fiát jogi pályára nevelte. Életének legtekintélyesebb részét mint a katolicizmusnak egyik legerősebb, tiszta és önzetlenül jellemes munkása töltötte el. Először Nagyváradon tűnt fel, amikor az 1897-iki itteni diákkongresszuson hatalmas, izzó beszédben fejtette ki az antiszemizmus lényegét. Azóta is a zsidó veszedelem ellen küzdött szakadatlanul. Négy évig volt a Magyar Allam, tíz évig az Alkotmány munkatársa, közben rövid ideig az Uj Lapot is szerkesztette. Nehány közgazdasági tanulmánya külön lenyomatban is megjelent s elismerést hozott neki. Az Alkotmánynál a közgazdasági rovatot vezette. A mellett önálló munkákat is írt, így a magyar föld elzsidósodásáról stb. Az Alkotmányban gyakran olvastuk vezércikkeit, tárcáit, mindenekben alapos készütségnek és írói hivatásnak adván jelét. Egy hónap előtt Tokajon járt felolvasást tartani, onnan beteg-

tért haza s többé föl sem épült. Halálát itjaneje, kit éve vezetett oltárhoz s két kicsi árvája gyászolja, de vesztésnek érzi magát az egész magyar sajtó. Temetése ma lesz.

* **D. M. K. E. új helyisége.** Az alakulóban lévő Délmagyarországi Közművelődési Egyesület nagyvárad-i osztagjának titkári hivatala jelenleg Szilágyi Dezső-utca 5. sz. alatt a Katolikus Kör házában van.

* **A postapalota ujjáépítése.** A tervbe vett postapalotát a jövő évben kiépítik 881.406 korona költséggel s a terveket a kereskedelmi miniszter jóváhagyta s a költségeket engedélyezte. A nagyvárad-i posta-táviráda igazgatóság átiratban kereste meg *Rimler Károly* polgármestert s tekintettel a tavasszal megkezdendő építkezésre, kéri, hogy Uri- és Borz-utca csatornázását mielőbb, még ez év őszén eszközöltessék Nagyvárad városa.

* **Hozományvadász pincér.** A hozományvadászat legszűgyenteljesebb formáját választotta ki magának *Láng Soma* Lloyd kávéházbéli pincér. Soma belátva azt, hogy a borralalók nem hoznak be neki annyit amiből kedvteléseit kielégíthesse egy nagyobb borralaló után vetette magát. Hosszas utána járás után egy szegény özvegy asszonynak egyetlen leányát szerelemre gyujtott — könnyű volt neki, mert *Láng* volt. Lapos volt az orra s haja lángvörös, fehér volt az arca és a szeme zöld. Ilyen ábrázattal könnyű volt egy szegény zsidóleányt meghódítani és ő meg is hódította, annál is inkább meghódította, mert a leánynak 800 korona összespórolt pénze volt. Vasárnap délben volt az összekelés, aztán a lakoma, erre a mazeltopf és vége. Következett a nászut. A pincér már sokat hallott a nászutról és nem akarta megfosztani ettől magát. Elindult nászutra, csupán annyit változtatott az eddigi rendszeren, hogy egyedül utazott és utazásának célját csak a kapu félfának mondta meg. Eltűnt, vele együtt tűnt el egy csomó felkérégetett 10—20—30—40 korona is, meg a 800 korona hozomány. Várták, de hiába várták a visszatérését. Végre is megunták a sok várakozást s a rendőrségen tettek jelentést a nászutázó esetéről és most a rendőrség is eredményt várva nyomoz *Láng Soma* után, aki az esküvőért járó elég jó borralalóval, valahol másutt más leány kebelén lánkol.

* **Jóváhagyott alapszabályok.** A fülesei kath. ifjusági egyesület és a sárszentmihályi róm. kath. ifjusági egyesület alapszabályait a belügyminiszter jóváhagyta.

* **Gyilkos térj.** Kislaka községben már több év óta külön válna élnek egymástól *Domucz Mihály* és a felesége. *Domucz* el is került a községből idegenben kísérelte meg a pénzkeresést. Tegnap azonban egyszerre váratlanul megjelent Kislakán a feleségénél és ott rövid szóváltás után revolvert rántott elő s azzal feleségére lőtt. A golyó az asszony karját érte s igen veszélyes sebet ejtett rajta. A merénylet után önmaga ellen fordította a revolvert s szívébe lőtt. A golyó azonnal kioltotta életét.

* **Kellemes szórakozás.** *Fülöp István* az Európa szálloda tulajdonosa kellemes meglepetésben részesíti vendégeit. Nap-nap után s esténként mozgó fényképes előadásokat tart, szép időben gyönyörű, Nagyváradon csaknem egyedül álló kertjében, kedvezőtlen idő esetén pedig a tágas étteremben. Hetenként háromszor újváltoztatott műsor. Nagyszerű magyar konyha. Saját termésű borok és állandóan finom csapolt

Dreher sör. *Belépti-díj nincs.* A zenét *Pócsi Laci* hírneves zenekara szolgáltatja.

* **Lóversenyek és idegenforgalom.** Már régen nem volt oly nagy idegenforgalom városunkban, mint a napokban lezajlott lóversenyek alkalmával. — Száguldozó automobílok, szebbnél-szebb magánfogatok tarkították városunk máskor is énk utcai képét. Az összes vendéglőkben és kávéházakban az asztalok lefoglalva voltak. A »Pannónia« éttermek p. o. oly zsúfolva voltak, úgy, hogy a tulajdonos még az emeleten levő irodájában is kénytelen volt vendégeinek teríteni. A nagyszámu előkelőségek, kik a két estén tartott bálon is megjelentek általánosan kifejezték meglegedésüket *Czipóth Ferenc* derék vendéglősnek a kitűnő konyha, italok és nagyvárosi kiszolgálás felett. Örövendetes, hogy a derék vendéglősnek sikerült éttermeit így közkedveltté tenni.

* **Ingyenes munkaközvetítés.** Iparos tanulók elhelyezése. Felhívjuk a t. szülőket és a t. iparosmesterek figyelmét ama körülményre, hogy ingyenes tanoncközvetítő irodát állítottunk fel. Ennek célja az ipari pályára készülő tanulókat állandó felügyeletünk és ellenőrzésünk alatt jóra való, gondos és szakavatott iparosmestereknél elhelyezni.

A hivatalos órák alatt naponta d. e. 11—12-ig és d. u. 4—6-ig csakis személyes jelentkezéseket fogad el.

Az Inas-Othon és az iparokt. bizottság megbízásából: *Szűts Izsó* ipariskolai igazgató.

* **Magyar daltársulat a »Korona« kávéházban.** Ma és mindennap esténként egy 12 férfi és női tagokból álló, jól szervezett daltársulat tamburazene kísérettel naponta változatos műsorral hangversenyez. Kezdeté este 9 órakor. Belépti-díj nincs. Egész éjjel nyitva. Szíves pártfogást kér kiváló tisztelettel *Klein Lajos* kávé.

* **Tátray Gusztáv** Rákóczi-ut-i üzletében a kézimunkák valóságos műremekei láthatók. Fontos ezt tudni a szülőknél az iskola évad elején, annál inkább, mert a cég áruárakára vétel kényszer nélkül is megtekinthetők.

* **Női-ruha kiállítás van állandóan** *Weber Testvérek* üzletben a Bémer-téren. A legújabb párisi modellek az őszi idényre már megérkeztek és az üzletben vételkényszer nélkül megtekinthetők. A cég mai hirdetésére felhívjuk olvasóink szíves figyelmét.

Legújabb őszi kalapok és férfi divat újdonságok megérkeztek **ROTH M. UTODANÁU.**

* **Borsalino őszi kalap újdonságai** *Reichard* áruházába megérkeztek.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Csütörtök: Császár katonái.
Péntek: Szünet.
Szombat: Tatárjárás
Vasárnap: Tatárjárás.

A színház megnyitása. Szombaton este újra megnyílnak a Szilágyi-színház kapui s a színház mekezd a téli szezon. Az első előadásnak olyan darabot választottak, — melyről feltétlenül meg lehet jósolni, hogy estéken keresztül telt házat hoz egybe. A Tatárjárás premierjével nyitják meg a színházat. Ez rendkívül bájos, kedves és jóízű magyar operett ma már olyan népszerűsége tett szert, mindenütt, a hol csak színi került, hogy nőit vígan füttyörészik, verklizik és dudolják utcaszerte. Az »Adj egy édes csókot c. kupiét Nagyváradon is ismeri mindenki. A darabot pazar kiállításban, vadonat új kosztümökkel, teljesen erre a premierre készített díszletekkel mutatják be.

TÁVIRATOK.

A horvátok és a laibachi vérengzés.

Zágráb, szept. 23. A horvát jogpárt klubja Hriba laibachi polgármesterhez a következő táviratot intézte:

Az egész horvát nép rémülettel és mély fájdalommal tiltakozik a német szoldateszka vérengzése ellen, melyet büns módon felbujtottak arra, hogy ártatlan embereket megöljenek. Fogadja mély részvétünk kifejezését az elesett áldozatok felett.

A sah ultimátuma.

London, szept. 23. A Times jelenti Triesztből: A sah felszólította az itteni nacionalistákat, hogy negyvennyolc óra alatt tegyék le a fegyvert és szolgáltatassak ki a négy vezért, mert különben a várost halomra fogja lövetni. A nacionalisták nem nagyon aggódnak a fenyegetés miatt, mert a sah csapatai gyengék arra, hogy a sah parancsát végrehajtsák.

Igazságszolgáltatás.

Rablás az országuton.

— Esküdtszéki tárgyalás. —

Innen-onnan tíz esztendeje annak, hogy egy forró vasárnapi délután — a vonat költséget megtakarítandó — az ugrai határban levő országuton gyalog bandukoltak hazafelé Pálfi János, Rác Flóra, Szász Tógyer és Simoncsics Mária. Utközben egy országutmenti korcsmába tértek be.

Mikor fizetésre került a sor Pálfi észrevette, hogy Szász Tógyernél sok pénz van. Oda is szölt rögtön:

— Fizess egy üveg sört!

De Szász Tógyer megtagadta a kérés teljesítését.

Pálfi Jánost és társait izgatta a pénz és ezért, mikor a korcsmából távozva az országuton haladtak, nagy titokban összebeszéltek, hogy kirabolják Szász Tógyert.

Az alkalom nem sokáig váratott magára.

A forró napon való gyaloglástól hamar elfáradtak és egy kukoricás mellett letelepedtek pihenni. A jeles triumvirátus megragadta ezt az alkalmat, megtámadták Szász Tógyert, kezét lábát összekötözték, azután kirabolták. Elvették tőle 22 korona készpénzt, egy 32 korona értékű tekete új szűrét, fél kenyérét és egy darab szalonnáját, azután otthagyták, ők pedig a dézsmán osztozkodtak.

A nyomozás megindult ebben az ügyben, azonban csupán Rác Flórát és Simoncsics Máriát tudták kézrekeríteni, a törvényszék el is ítélte őket annak idejében 5—5 évi fegyházra, kik büntetésüket azóta ki is töltötték.

Pálfi János azonban csak hat hónappal ezelőtt került burokra, akkor letartóztatták és tegnap ült felette törvényt a nagyváradi kir. törvényszék mint esküdtbíró.

Elnök dr. Csulyok Béla, a közvádat Wattai József kir. ügyész képviseli. A védelmet dr. Mártonffy Bogdán ügyvéd látja el.

Miután a lőtárgyalás megtartása törvényes akadályokba nem ütközik, megalakult az esküdtszék.

Kisorsoltattak:

Rendes esküdték: Kezdődi Gyula, Gazdik Gyula, Rác Jakab, Kecskeméti István, Lovass István, Ács Sándor, Novák József, Gyulai Károly, Németh István, Czeglédi Jeremiás, ifj. Soós Bálint, Jelinek Ferenc.

Pótesküdték: Ambrósi Márton és Kutassy Benedek.

A vádlott semmiáron nem akar vissza-

emlékezni büntetésre, az elnök keresztkérdései zavarba hozták, nagyrésztben beismeri a vádbeli cselekmények elkövetését.

Vattay János kir. ügyész vádbeszédében figyelmeztette az esküdtteket, hogy bünsnek mondják ki a vádlottat, mert büntérsai már megbűnhöttek — ő se meneküljön a büntéstől.

Dr. Mártonffy Bogdán védő ügyvéd az esküdték szívére appellál, kéri őket, hogy egy 10 év előtt elkövetett bűnért ne sujtsák évekig tartó fegyházzal a vádlottat.

Az esküdték marasztaló verdiktje után a törvényt alkalmazó bíróság 3 évi fegyház büntetést mért ki a vádlottra a btk. 344. §-ba ütköző rablás tette miatt.

Az ítélet jogerős.

NYILTTER.

Van szerencsém a t. c. hölgyközönség szives tudomására hozni, hogy ifj. Kohn Sámuel cégtől kileptem és **Bémer-tér, Lévaipalotában**

női

divatsalont

nyitottam.

Elvállalok mindennemű angol és francia ruhák, bluzok és pongyolák készítését.

Tisztelettel **Friedman Izidor.**

Fülöp István Európa szállodája.

Nagyváradi legkellemesebb látogatott, szórakozó helye. Most nyílt meg az Európa remek herthelyisége. Kitűnő egészséges hegyi levegő. Villamos megállóhely. Telefon. Naponta pompás elgánczene. A vendéglős saját te mést, kitűnő boraival, finom Dréher sörrrel szolgál a közönségnek. Elsőrendű konyha. A szoba árak igen mérsékeltek. Az előkelően berendezett szállodát és a gyönyörű kerthelyiséget ajánljuk a közönség figyelmébe.

REGÉNYCSARNOK.

A P É N Z.

Írta: C. V.

(Folytatás.)

25.

XVIII.

Száz forint kölcsön.

Andornak főnöke határozottan tudtára adta, hogy hivatalától elmozdították, ha adósságait nem törleszti.

És Andor hazament és arra gondolt, minő szerepet fog játszani bíró uram, Arankája s az egész helység előtt, ha majd megtudják, hogy szűrét kitérték.

Andor a gunyolódók seregére gondolt, de eszébe jutott a faluja tornya, a templom, hol mielőtt beharangoztak volna, ősz atyjával gyakran találkozott, ki homlokon csókolva mondá: egyenes uton járj fiam.

S eszébe jutott a vén udvarcsarnok s az öreg udvarban az öreg asszony, ki anyai meleg szívéhez szorítva, permedező könnyek közt rebegte: fejemre szegyent ne hozz! — Ah! az a

jó öreg, falu végén, a temetőben porladoz, de ha fölébredne — ismét ezt sugná!

Andor a becsület útján meg akart állani, s csak szabad eszközökhöz folyamodni, a jövőjét fenyegető vész percében.

Eszébe jutottak most ama szavak, melyeket a bíró mondott, mielőtt fehér kendőjét bucsura lobogtatta.

— Ha valamire szükséged lesz, tudósítsál, jobb embered nincs nálamnál.

Isten látja lelkét, hogy nagyobb szüksége mentő kézre, mint jelenben nem volt s habár nehéz küzdelmek közt rászánta magát, hogy bíró uramnak írjon.

Az egyszerű levél így hangzott:

— Pénzt kérek bíró uramtól, egy egész száz forint kölcsönt. . . Ne kérdezze mi célra, elég tudnia, hogy e nélkül menthetetlenül el vagyok veszve — ha maga megrontása nélkül teheti, tegye a mire kértem.

XIX.

Bíró uram fáradozása.

Hagyjuk el a fővárost, hol annyi gonosz-ságnak és fürtelemnek voltunk tanúi s térjünk vissza ama faluhoz — hová a levél vala címezve.

Ha az ember a dülök közt végig halad, s a mezei uton zsongva kíséri a méh, szemé előtt röpdös a tarka pille s még magasabban, feje fölött a pacsirta hangoztatja vidor énekét; ha a tüdő kéjelegve szívta be a mezők balzsam illatát s a friss lég hatása alatt üdül, érzi magát egész szervezetünk s a szem a megmérhetetlen kalásztengeren tévedez; ha a lapályon a kanyargó ezüst-érral találkozál s a dombról áttekinted a tömördek áldást s látod ama kis falut, melynek zsuppfödelei majdnem ülekeznek a közöttük folsarjadzó buja vetéssel, lehetetlen nem azt képzelned, hogy ott a béke és megelégedés honol s boldogok lakói valamennyien.

(Vége köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, szept. 23.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	—	10.38
Rozs okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.60

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1908. szept. 23.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	93.50
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	94.50
Magyar nyeresémi sorsjegy kölcsön	—	186.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	145.—
Osztrák járadék papírban	—	97.25
Osztrák járadék ezüstben	—	99.—
Osztrák járadék aranyban	—	116.50
Osztrák korona járadék	—	97.50
1860. osztr. államsorsjegyek	—	150.25
Osztrák magyar bankrészvény	—	1730.—
Magyar hitelbank-részvény	—	748.—
Osztrák hitelbank-részvény	—	631.50
Magyar hitelrészvény	—	689.50
London vista	—	240.—
Páris vista	—	95.50
20 márkás arony	—	23.51
20 frankos (Napoleonder)	—	19.09
Német birodalmi márka	—	117.62

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

ÉRTESÍTÉS.**Legolcsóbb bevásárlási forrás**

rőfős és divatáru-cikkekben
— Kossuth-utca elején —

Pollák Zsigmond

divatruházában van, hol a **tulhalmozott nagy raktár** kissebbitése végett minden itt fel nem sorolható cikkek **meglepő olcsó árban lesz árusítva.** — Tisztelettel

POLLÁK ZSIGMOND**Pályázati hirdetmény.**

A nagyváradai székesegyháznál üresedésbe jött egyik tenoristai állásra ezenel pályázatot hirdetünk.

A pályázótól megkívánjuk, hogy csengő tenor hanggal rendelkezzen, lapról biztosan énekeljen s a gregorián chorális éneklésben jártas legyen.

Kötelessége lesz naponkint úgy a votivális, mint a konvencionalis miséken, valamint a mindennapi vesperásokon énekelni.

Fizetése 1600 kor. és votivális misék után mintegy 120—130 korona. A ke-

resztleivel, képességét igazoló s egyéb bizonyítványokkal felszerelt kérvények káptalanunkhoz **f évi október 11-ig** nyújtandók be. A próbaéneklés október 13-án d. e. háromnegyed 10 órakor a székesegyházban tartatik meg.

A nagyváradai l. sz. Káptalan.**Szüretre**

tűzijátékok, raketták és göröglüz nagy-
() ban és kicsinyben kaphatók. ()

**BORNYOMÓ ZSÁKOK
és ürmöshöz való szerek.**

Továbbá ajánlom mindenemű faj-kávéimat úgy nyersen, mint pörköltve. A nap bármely szakában friss pörkölés, továbbá a marokkói császárságból darált kávémát különként **1 frt. 68 kr.-ért.** Friss idei főzelékek s déli gyümölcsök s a mai naptól Kugler (Gebraud) mignon süteményei, csukokái, csokoládé és teakenyerei kaphatók : : :

KÁDÁR JÁNOS fűszer és esemege üzletében.**Nagyvárad város tiszti főorvosától.****Hirdetmény.**

A nagyméltósága m. kir. Belügyminiszter ur 111000—1907 számú körrendelete és a városi tanács 1390—1908 szám alatt hozott véghatározata alapján felhívom mindazokat, a kik a netalán fellépő kolera járvány tartama alatt, a városi colera járvány kórházban 6 korona napidíj és ételmezés mellett, mint ápolók és ápolónők, továbbá 5 korona napidíj mellett mint fertőtlenítők alkalmaztatni óhajtják magukat, miszerint ebbeli szándékukat hivatalos helyiségben (Rendőrség, földszint 32 szoba) mindenkor déle lőtt 8—10 óráig bejelentsék.

Nagyvárad, 1908, szeptember 22.

Dr. Baróthy Ákos,
tiszti főorvos.

**Legjobbak
a
Moskovits
czipők.
Kossuth-utca 5.**

Az őszi és téli áruk kiárusítása megkezdődött

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházában,

hol a legjobb minőségű őszi és téli kelmék, se-lyemblousra való, őszi és téli felöltő modellek, szőrmegallérok, kabátok, fehérneműek, vásznak, szőnyegek, függönyök, asztalneműek stb.

végeladási árban árusíttatnak ki.

Saját érdeke tehát mindenkinek, hogy ebbeli szükségletének beszerzése előtt a cég áruházát felkeresse, hol az áruk rendkívüli olcsóságáról az áruk jó s á g á r ó l személyesen is meggyőződhetik.

Elsőrangú divattermeiben a legszebb angol kosztümök és francia toillettek igen jutányos árban vállaltatnak.

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-tér.

Flegman Ármín

NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR

tisztelettel értesíti a n. é. hölgyközönséget, hogy női divat- és confection-üzletét

**angol és francia
ruha-vállalattal**

kibővítette; mérték utáni toilleket a legegyszerűbbtől a legdiszesebbig mérsékelt, szolid árban készít, továbbá, hogy a közlő idény ujdonságai

**kész női felöltőkben,
szövetekben és diszekben**

dus választékban már raktáron vannak

KÉSZIT:

Mindennemű vasszerkezeteket, vashidakat, vasszerkezetű vitzornyokat, vitzartányokat, — csigalépcsőzetet, üvegtetőket, vasablakokat, modern vasrácsokat, különleges takaréktűzhelyeket.

**Géperőre berendezett vasszerkezet, épület, mű-
lakatos, sajtoló és csavargyártó telep**

HRAZDIL EMIL Nagyvárad, Rózsa-u. **Saját-ház.**

Mindennemű lakatos árukban nagy raktár. Vidéki szállításokra berendezkedve. — Tanulók felvételnek.

KÉSZIT:

M. kir. szab. ablak szellőztetőt, szab. önműködő ajtócsukót. Padlásvilágító és szellőztetőket. Fa és acélredőnyöket napellenzőket, vas és réz portálékat, mindennemű lakatos áruk gyártója.

Kész gyászruhák
:: raktáron. ::

Női kosztümök és
:: blousok. ::

Wéber Testvérek

■ kész női és gyermek ruha áruhaza Nagyváradon. ■

Rébczi-ut Bémer-tér sarkán.

Nagyvárad és Biharmegye legnagyobb kész női és gyermekruha áruhaza Wéber Testvérek.

NAGY VÁLASZTÉK!

Kész leányka ruhák és kabátkák, kész női pongyolák, aljak és fehéreneműek olcsó bevásárlási forrás.

TELEFON 684.

Wéber Testvérek
Bémer-tér.

Megrendelések 2 nap
- alatt készülnek. -

Méret utáni megrendelések elfogadtnak.

